

Table of Contents

አጠቃላይ መመሪያ.....	2
የስልጠናው አላማ:.....	2
ክፍል አንድ፡ ልጅ በማሳደግ የወላጆች ተግዳሮቶች ምንድን ናቸው?.....	5
ያለፈውን ወይይት መከለስ.....	5
ወላጆች በልጆች እንክብካቤ የሚያጋጥሟቸው ተግዳሮቶች.....	6
የተግባር ልምምድ.....	12
ቁልፍ መልእክቶች.....	15
ክፍል ሁለት፡ ወላጆች በልጆች አስተዳደግ የሚያጋጥማቸውን ችግር እንዴት መወጣት ይችላሉ.....	16
ያለፈውን የውይይት መርህ ግብር መከለስ.....	23
የተግባር ልምምድ.....	23

የስልጠናው አላማ፡ በስልጠናው መጨረሻ ወላጆች/አሳዳጊዎች በልጆች አስተዳደግ የሚያጋጥሟቸውን ተግዳሮቶች እንዴት መወጣት እንደሚሉ ያወቃሉ።

የስልጠናው ተሳታፊዎች

የስልጠናው ተሳታፊዎች እንዲሆኑ የሚጠበቁት መምህራን፣ ህፃናትን በሚንከባከቡ ድርጅቶች የሚሰሩ ሰራተኞች፤ እንዲሁም ወላጆች እና አሳዳጊዎች ናቸው።

ክለሳ

በየስልጠናው መጀመሪያ ላይ እያንዳንዱ ሰልጣኝ የተማረውን ለማስታወስ እንዲረዳው በሁለት ተሳታፊዎች ያለፈው ወይይት ፍሬ ሃሳቦችን እንዲያቀርቡ መጠየቅ። ለምሳሌ፦

1. ባለፈው የተወያየንባቸው ነገሮች ምን ምን ነበሩ?
2. ባለፈው ከተወያየንበት ርእሰ ጉዳይ አንፃር በቤታችሁ ከልጆቻችሁ ጋር ምን አደረጋችሁ? ያጋጠማችሁ ችግር ነበር ወይ?
3. ያለፈውን ትምህርት ለጎረቤቶቻችሁ አካፈላችሁ?

ቅድመ እና ድህረ ስልጠና ምዘና

ያለፈውን ስልጠና ለማስታወስ ከሚደረገው ተግባር ቀጥሎ የአለቱ ስልጠና ከመጀመሩ በፊት ለተሳታፊዎች የቅድመ-ስልጠና ምዘና ይሰጣቸዋል። በስልጠናው የቀሰሙትን እውቀት ለመገምገም ደግሞ በያንዳንዱ ስልጠና መጨረሻ የድህረ-ስልጠና ምዘና ላይ ይሰጣል።

አጠቃላይ የስልጠና ደንቦች፤

በስልጠናው የመጀመሪያ ቀን የሚከተሉትን የስልጠናውን ህጎች ለተሳታፊዎቹ ያሳውቋቸው፦

- የሰልጣኞች አቀማመጥ በግማሽ-ክብ ቢሆን እንደሚመረጥ ማሳወቅ

- የአወያይ እና የተሳታፊዎች ትውውቅ ማካሄድ
- በሰአት መገኘት
- በስልጠናው ወቅት የሞባይል ስልክ ጥሪን ድምፅ አልባ ማድረግ
- በእያንዳንዱ የስልጠና ክፍለ-ጊዜ ጊዜ መገኘት
- ንቁ ተሳትፎ ማድረግ
- የሌሎች ሰዎችን ሃሳብ ማክበር
- የአስታዎሽ ምርጫ፡ በየእያንዳንዱ ቀን መጀመሪያ ላይ ባለፈው ቀን የተማሩትን ትምህርት በተመለከተ ለተሳታፊዎች ለማስታወስ በአጭሩ ገለፃ የሚያደርጉ ሁለት ተሳታፊዎችን መሰየም፡ 5 ደቂቃ የማቅረቢያ ጊዜን መወሰን
- የስልጠና ቦታውን ማስተካከል - በየእያንዳንዱ ቀን መጀመሪያ ላይ ለአስር ደቂቃ ያህል የስልጠናው አስተባባሪዎች የስልጠናውን ቦታ ያመቻቻሉ
- ሰአት ተቆጣጣሪ መምረጥ

የሚያስፈልጉ ቁሶች

- በህፃናት እድሜ ደረጃ የተዘጋጁ የተረት ወይም የታሪክ መፅሃፍት እና ስእሎች
- ንፁህ የመፃፊያ ሰሌዳ / ፍሊፕ ቻርት
- ማርከር/ጠመኔ
- ብዕር እና የማስታወሻ ደብተር
- በራሪ ፅሁፎች

ህጻናትን በማሳደግ ዙሪያ የሚያጋጥሙ ተግዳሮቶችን መወጣት

ይህ መፅሀፍ እድል ልጆችን በማሳደግ የሚገጥሙ ተግዳሮቶችን እንት መወጣት እንደሚቻል መሰረታዊና ዝርዝር ሆኑ መረጃዎችን ያስጨብጣል።

መርሃ-ግብር

ይዘት	የማስተማሪያ ዘዴ	ሰዓት
የቅድመ ስልጠና ምዘና	የጥያቄ ወረቀቶቹን መበተን	15 ደቂቃ
የስልጠናው ዓላማ	ማንበብና መወያየት	4 ደቂቃ
አንድ ልጅ በማሳደግ የወላጆች ተግዳሮቶች ምንድን ናቸው	ጥያቄና መልስ እና ገለፃ	10 ደቂቃ
የተግባር ልምምድ	ጥያቄና መልስ እና፤ ገለፃ	20 ደቂቃ
ቁልፍ መልዕክቶች	ጥያቄና መልስ እና፤ ገለፃ	5 ደቂቃ
ሁለት ወላጆች በልጆች አስተዳደግ የሚያጋጥሟቸውን ችግር እንዴት መወጣት ይችላሉ	ማንበብና መወያየት	60 ደቂቃ
የተግባር ልምምድ	ማንበብና መወያየት	20 ደቂቃ
ቁልፍ መልዕክቶች	የጥያቄ ወረቀቶቹን መበተን	5 ደቂቃ
የቅድመ-ሥልጠና ምዘና	የጥያቄ ወረቀቶቹን መበተን	15 ደቂቃ

የሥልጠናው ዓላማ

በወይይቱ መጨረሻ ተሳታፊዎች፦

- የህፃናት ሁለንተናዊ እድገትን ከማነቃቃት አኳያ በልጆች አስተዳደግ ላይ የሚያጋጥሟቸውን ተግዳሮት ይገልጻሉ።
- በልጆች አስተዳደግ ላይ የሚያጋጥሟቸውን አበይት ተግዳሮቶች በመፍታት ጠቃሚ ሚና መጫወት ይችላሉ ዘንድ የተለያዩ ክህሎት ይቀስማሉ።

ክፍል አንድ፡ ልጅ በማሳደግ የወላጆች ተግዳሮቶች ምንድን ናቸው?

የተመደበው ጊዜ፡ **60** ደቂቃ

ያለፈውን ወይይት መከለስ (አምስት ደቂቃ)

አወያይ

ሶስት ተሳታፊዎች እነዚህን ጥያቄዎች በመጠየቅ ያለፈውን የወይይት ፍሬ ሃሳቦችን እንዲያስተውሉ መጠየቅ

ለወይይ ተሳታፊዎች የሚቀርቡ ጥያቄዎች

1. ባለፈው የተወያየንባቸው ነገሮች ምን ምን ነበሩ?
2. በወይይታችን መሰረት በቤታችሁና በአካባቢያችሁ ምን ምን ተግባራት አከናወናችሁ?
3. ተሞክሯችሁን ለጎረቤቶቻችሁና ለአካባቢያችሁ ማህበረሰብ አካፊላችሁ?

አወያይ

ተሳታፊዎችን ለማነቃቃት በህፃናት አስተዳደግ ያጋጠሟቸውን ተግዳሮቶች እንዲዘረዝሩ መጠየቅና ሁለት ተሳታፊዎች ብቻ መልስ እንዲሰጡ በመፍቀድ ምላቸውን በሰሌዳ ላይ ይፃፉ። የተሳታፊዎችን መልስ ከታች ከተዘረዘሩት ጋር ያነፃፅሩና ይንገሯቸዋል።

1. ድህነት
2. በአካባቢዉ አስፈላጊ የምግብ አይነቶች በበቂ ሁኔታ አለመገኘት
3. አዲስ ለተወለዱ ህፃናት በቂ ያልሆነ አመጋገብ መኖር
4. የእናቶች ስሜታዊ ችግሮች መፈጠር
5. ያለ ትዳር ጓደኛ ልጆችን ለብቻ ማሳደግ
6. የጊዜ አጥረት ማጋጠም
7. የባህልና የጎጂ ልማድ ተጽዕኖ
8. ስለ ህፃናቱ ቅጣትና ጥቃት ዝቅተኛ ግንዛቤ ያለው ማህበረሰብ መኖር
9. በሃገራችን የወላጆች ትምህርትና ድጋፍ መርሃ ግብር ያለመኖር
10. የወላጆች ማነስ
11. ከባድ አካላዊ ወይንም የጠባይ ችግር ያለባቸውና ችግራቸው ያልተፈታላቸው ህፃናት መኖር
12. የእናቶች የሰውነት መድከም እና የስሜት መታወክ

ወላጆች በልጆች እንክብካቤ የሚያጋጥሟቸው ተግዳሮቶች

አወያይ

እያንዳንዱን ነጥብ እንያነሱ እንደሚከተለው ያብራሩላቸዋል

1. ድህነት

በዝቅተኛ ምጣኔ ሀብት የህፃናትን የጤናና የምግብ ፍላጎት ለማረጋገጥ ከፍተኛ ተግዳሮት ነው።

አወያይ

ብዙ ኢትዮጵያውያን ገቢያቸው ዝቅተኛ በመሆኑ ልጆቻቸውን የተመጣጠነና በቂ ምግብ የተለያዩ የምግብ እይነቶች መመገብ ለምግብ እጥረት በሽታ ይዳረጋሉ።

ምንም እንኳን በድህነት የሚኖሩ ሰዎች ከመንግስት ጤና ተቋማት ነፃ ህክምና ማግኘት ቢችሉም ቡብዙ የሀገሪቱ ክፍሎች የተለያዩ ልዩ ህክምና ለሚፈልጉ ችግሮች አገልግሎት የሚሰጡ ባለሙያዎች እና ቁሳቁሶች የሉም። ስለዚህም በዝቅተኛ የኑሮ ደረጃ ላይ የሚገኙ ቤተሰቦች ልጆቻቸውን ርቀት ወዳላቸው ከተሞች በመውሰድ የህክምና አገልግሎት ማግኘት አይችሉም። ድህነትና ስራ አጥነት በሁለት ምክንያቶች ለልጆች ፍላጎት ምላሽ ከመንፈግ ጋር በጣም ይያያዛል። የመጀመሪያው ምክንያት በድህነት የሚኖሩና ስራ የሌላቸው ወላጆች አብዛኛውን ጊዜያቸውን የሚያሳልፉት በስራ ፍለጋ መሆኑ ነው። ሁለተኛው ምክንያት ደግሞ ዝቅተኛ ኑሮ የሚተዳደሩና ስራ የሌላቸው ወላጆች በቆየ ችግርና በመሰረታዊ ፍላጎቶች አለመሟላት ለሀዘን፣ ለቁጣና ለብስጭትና መሰል ስሜታዊ ችግሮች የተጋለጡ በመሆናቸው ለልጆቻቸው ፍላጎት የሚሰጡት ትኩረት ዝቅተኛ ነው። ስለዚህም ድህነት በሚፈጥራቸው ሁለት ምክንያቶች ሳቢያ ህፃናት በቀላሉ ችላ እንዲባሉ ያደርጋል። በተጨማሪም በአቅም ማነስ የተነሳ ወላጅ ለቤተሰቡ አስፈላጊ ግብአቶችም ማቅረብ ያቅታቸዋል። ወላጆች ለልጆች እንክብካቤ የሚያደርጉት ጥረት ዝቅተኛ መሆን የህፃናቱ ፍላጎት እንዳይሟላ ያደርጋል። ይህም ህፃናቱን ለተለያዩ የአካል የባህሪ ችግሮች ያጋልጣል። በተጨማሪም ፍላጎትን ለማሟላት በሚያደርጉት ጥረት ለመጥፎ አካባቢዎች እንዲጋለጡ ምክንያት ሊሆን ይችላል።

2. በአካባቢዉ አስፈላጊ የምግ እይነቶች በበቂ ሁሌታ አለመገኘት

አወያይ

በሀገራችን ቡብዙ ቦታዎች ለህፃናት እድገት አስፈላጊ የምግብ እይነቶች በበቂ ሁኔታ አይገኙም። አንዳንድ ጠቃሚ በሽታ ተከላካይ፣ ገንቢና ማእድናትን የያዙ አትክልትና ፍራፍሬዎች በሁሉም ስፍራዎች አይበቅሉም።

አትክልቶችንና ፍራፍሬዎችን ማብቀል በሚቻልበት አካባቢዎች የሚኖሩ ሰዎችም የማምረቱ ጥቅም አይታያቸውም። በሌላ በኩል የአንዳንድ ምግብ እይነቶች ለምሳሌ፡ ዶሮ፣ እንቁላልና አሳ ዋጋ በጣም ውድ በመሆኑ ብዙ ቤተሰቦች በቀላሉ መግዛት አይችሉም። በአንዳንድ ስፍራዎች ደግሞ የተለያዩ አትክልትና ፍራፍሬዎችን በገበያ ማግኘት ያስቸግራል። በሌላ በኩል ቤተሰብ የሚፈልገውን የምግብ እይነት ማግኘት ካልቻለ ደግሞ ለልጆቹ ምግቡን መስጠት ያቆማል። አቅም ያለዉ ከፍተኛ ጊዜና ገንዘብ መስጠት በማድረግ ወደ ጎረቤት አካባቢ በመሄድ ይገዛል። ወላጆች በአካባቢያቸው የሚፈልጉትን የምግብ እይነት ካላገኙ በቀላሉ

3. አዲስ ለተወለዱ ህፃናት በቂ ያልሆነ ወይንም ተገቢ ያልሆነ አመጋገብ

አወያይ

እናቶች ልጆቻቸውን የጡት ወተት ያጠባሉ። ይሁን እንጂ ብዙ እናቶች ልጆቻቸውን በጥሩ ሁኔታ አያጠቡም። እናቶች ቀኑን ሙሉ የሚያከናውኑት አድካሚ ስራ ልጆቻቸውን በበቂ ሁኔታ ጡት ለማጥባት ጊዜ አይሰጣቸውም። በተጨማሪም ብዙ እናቶች በቂ ምግብ ስለማያገኙ ጡታቸው ብዙ ወተት አይኖረውም። እንዳንድ እናቶች ልጆቻቸውን የሚያጠቡበት ጊዜ ስለማያገኙ እንዲሁም ለስራቸው ቅድሚያ በመስጠት ከስድስት ወር አስቀድመው ማጥባት ያቆማሉ። በሌላ በኩል ችግረኛ እናቶች ደግሞ ተጨማሪ ምግብ መግዛት ስለማይችሉ ጥቂት ወተት ከስድስት ወር በኋላ ለረጅም ጊዜ ያጠባሉ። እናቶች ይህንን ለልጆቻቸው በቂ አድርገው ያስባሉ። ስለዚህም ለህፃናት በቂ ያልሆነ ወይንም ተገቢ ያልሆነ ምግብ መመገብ ለህፃናት እድገትና ትምህርት ከፍተኛ ተግዳሮት ነዉ።

4. የወላጆች የእውቀት ማነስ

አወያይ

ብዙ ቤተሰቦች በእውቀት ማነስ ለልጆቻቸው ማድረግ ያለባቸውንና የሌለባቸውን ነገር ለመወሰን ይቸገራሉ። ያልተማሩ ወላጆች የህፃናትን ጤናና ምግብ አቅርቦት ማረጋገጥ ያለውን ጠቀሜታ በቀላሉ አይገነዘቡም። በዚህ የተነሳም በመምህራን ወይንም በጤና ባለሙያዎች የሚተላለፉ መልእክቶችን ለመገንዘብና ለመተግበር ሊቸገሩ ይችላሉ።

ወላጆች ስለ ህፃናት ጤናማ እድገት ያላቸው እውቀት አነስተኛ በመሆኑ አግባብ በሌለው አመለካከት ያልተመጣጠኑ ነገሮችን ከልጆች ሊጠብቁ ይችላሉ። ህፃናት በወላጆች የሚጠበቅባቸውን ነገር ማሟላት ካልቻሉ ተገቢ ያልሆነ ቅጥት ሊፈጸምባቸው ይችላል። በልጆቻቸው የሚበሰጩ ወላጆች የልጆቻቸውን ፍላጎት በትክክል መረዳት አይችሉም። ልጆቻቸውን በአግባቡ የሚይዙ ወላጆች ሳይቀር እንዳንዴ የሚያጋጥማቸውን የተለየ ሁኔታ መረዳትና መተንተን እንዲሁም ከህፃናት ጠባይ ጋር ለማቆራኘት

5. የጊዜ እጥረት

አወያይ

ብዙ ወላጆች የቤተሰባቸውን መሰረታዊ ፍላጎት ለማሟላት የሚያስችላቸውን ገቢ ለማግኘት በስራ ላይ ረጅም ጊዜ ሊያሳልፉ ይችላሉ። ስለዚህም ወላጆች ጊዜያቸውን ከልጆቻቸው ጋር ለማሳለፍ ከፍተኛ ተግዳሮት ይሆንባቸዋል። ወላጆች የጊዜ እጥረት ከገጠማቸው በልጆቻቸው ህይወት የሚከሰት የምግብ እጥረት፣ የአካልና የባህሪ ችግርን ለመለየት አይችሉም። ወላጆች ለልጆቻቸው በቂ ጊዜ ሰጥተው መከታተል ካልቻሉ ልጆች ለተለያዩ አደጋ ሊጋለጡ እንዲሁም በሌሎች ሰዎች ጥቃት ሊፈጸሙባቸው ይችላል። በህፃናት ላይ የሚታዩ ህመሞችና የጠባይ ለውጦች በቀላሉ ስለማይታዩ ህፃናት ሲያደጉ ጤናቸው ወይንም ጠባያቸው ሊበላሽ ይችላል። ስለዚህም ጊዜ እጥረት ለህፃናት እድገትና ትምህር ተግራይት ሊሆን ይችላል።

6. የባህልና የጆጂ ልማድ ተፅዕኖ

አወያይ

የአንዳንድ ቤተሰብ ባህል ህፃናት የተለየ ምግብ ብቻ እንዲመገቡ ይወስናል። ህፃናትን ተመሳሳይ ምግቦችን ብቻ መመገብ ለእድገታቸው የሚጠቅሙ በሽታ ተከላካይ ቫይታሚንና ማእድናትን ወይንም ገንቢ ምግቦችን እንዳያገኙ ይገደባቸዋል። ለምሳሌ፡- በብዙ የሀገራችን ክፍሎች ህፃናትን አትክልት መመገብ አልተለመደም። በዚህ የተነሳ ብዙ ህፃናት የቫይታሚን “ኤ” እጥረት ያጋጥማቸዋል። በአንዳንድ የሀገራችን ክፍሎች አንዳንድ ወላጆች እዲስ ለተወለዱ ህፃናትን ቅቤ ሲያወጡ ሌሎች ደግሞ ህፃናትን ለማነቃቃት ቡና ያጠጣሉ። በአንዳንድ አካባቢዎች ደግሞ ለህፃናት ጠላና ሌሎች አልኮሆል መጠጦችን የመስጠት ልምዶች ይታያሉ።

በብዙ ባህሎች ደግሞ ህፃናት ከአዋቂዎች ጋር ሲሆኑ ዝም እንዲሉ ማድረግ የተለመደ ነው። ስለዚህም በወላጆች ውይይት ህፃናት ሀሳባቸውን እንዲገልፁ አይፈቀድም። ወላጆቻቸውን የሚቃወሙ ወይንም በወላጆቻቸው ላይ ቅሬታ የሚያሰሙ ህፃናት እንደ ባለጌ ይቆጠራሉ። ምንም እንኳን ወላጆች ይህ ጎጂ ልማድ መሆኑን ቢያውቁም በማህበረሰቡ እንዳይገለሉ በመፍራት ልምዱን አጥብቀው ይይዛሉ። ይህም በወላጆች ላይ ከፍተኛ ተግዳሮት ያስከትላል።

7. የእናቶች ሰውነት መድከም

አወያይ

ብዙ እናቶች ለረጅም ጊዜ ከመጠን በላይ ይሰራሉ። በሌላ በኩል ደግሞ ህፃናት ቀንና ሌሊት የእናቶችን የማያቋርጥ እንክብካቤ ይፈልጋሉ። ቀኑን ሙሉ በቤት ውስጥ ሲሰሩ የዋሉ፣ በአካል በአእምሮ የደከሙ እናቶች ህፃናትን የመንከባከብ ሀላፊነት መወጣት ተግዳሮት ይሆንባቸዋል።

8. የእናቶች ስሜታዊ ችግሮች መፈጠር

አወያይ

አንዳንድ እናቶች ከወሊድ በኋላ ከመካከለኛ እስከ ከፍተኛ ደረጃ የሚታይ የሀዘን፣ የብስጭትና የጭንቀት ስሜት ሊያጋጥማቸው ይችላል። የመጀመሪያ ልጃቸውን ከወለዱበት ጊዜ ጀምሮ በመካከለኛ ደረጃ የሚከሰተው ችግሮች በብዙ እናቶች ላይ ይታያሉ። አንዳንድ ጊዜ እናቶች ሙሉ በሙሉ ሊቆጣጠሩት በማይችሉበት እንዲሁም ልጆቻቸውን መንከባከብ እስኪያቅታቸው ድረስ ችግሩ ጎልቶ ይታያል። ምንም እንኳን ችግሩ በቀላሉ የሚታከም ስሜታዊ ህመም ቢሆንም ብዙ ቤተሰቦች ሁኔታውን አይረዱትም። ምንም እንኳን ይህ ችግር በቀላሉ በጤና ባለሙያዎች የሚፈታ ቢሆንም እናቶችን የመርዳት አቅም ለሌለው ቤተሰብ ግን ትልቅ ተግዳሮት ነው።

አባቶች በሚሰቡት ላይ በሚያሳድሩት ጭቆና የተነሳ ብዙ እናቶች ለተለያዩ የብስጭት እና የጭንቀት ስሜት እንደሚጋለጡ የታወቀ ነው። ብዙ አባቶች በእናቶች ላይ በሚያደርሱት ስድብ እና ዘለፋ አልፎም ዱላ የተነሳ እጂግ ብዙ እቶች በአእምሮ ጨንቀት እንደሚሰቃዩ የተረጋገጠ ነው። አንዳንድ አባት አቅሙ የሚፈቅደውን እንኳን ለቤተሰብ አስፈላጊውን የገንዘብ ድጋፍ አለማድረግ እንዲሁም ገንዘብ ከማምጣት ወጪ በልጅ አስተዳደግ ሃላፊነት እናትን ያለማገዝ ሁኔታ በእናቶች ላይ ከፍተኛ ጭንቀት ሊያስከትሉ የሚችሉ ሁኔታዎች ናቸው።

9. ያለ ትዳር ጓደኛ ልጆችን ለብቻ ማሳደግ

አወያይ

ያለ ትዳር ጓደኛ ልጆችን ለብቻቸው የሚያሳድጉ ወላጆች ብዙ ጊዜ ለኑሮ እቸው አስፈላጊ ነገሮችን ለማሟላት ከቤት ውጪ ስለሚሆኑ ልጆቻቸውን በበቂ ሁኔታ መከታተል አይችሉም። ይህ ሁኔታ ልጆችን ለአደጋ ወይም ለጥቃት ሊያጋልጣቸው ይችላል። ልጆችም ያለ ቤተሰብ ቁጥጥር በሰፊ ውስጥ ሲዘሩ መጥፎ ጠባይ ይማራሉ።

ያለ ትዳር ጓደኛ ልጆችን ለብቻቸው የሚያሳድጉ ወላጆች ገቢያቸው እነስተኛ እንደሆነ ይታወቃል። ዝቅተኛ ገቢ በቤተሰብ ሀላፊነት ላይ ከፍተኛ ጫና ይፈጥራል። ያለ ትዳር ጓደኛ ልጆችን ለብቻቸው የሚያሳድጉ ወላጆች ተጨማሪ የገንዘብ ድጋፍ ካላገኙ በስተቀር ኑሮ በጣም ይከብዳቸዋል። የኑሮ ጫና ያለባቸው ወላጆች ደግሞ በትናንሽ ምክንያቶች በልጆቻቸው የሚበሳጩ፣ በጥቃቅን ነገሮች የሚቆጡና ይሆናሉ።

10. ስለ ህፃናት ቅጣትና ጥቃት ዝቅተኛ ግንዛቤ ያለው ማህበረሰብ

አወያይ

በማህበረሰቡ ውስጥ ስለህፃናት አካላዊ፣ ወሲባዊና ስሜታዊ ጥቃትና የጉልበት ብዝበዛ ያለው ግንዛቤ ዝቅተኛ ነው። ብዙ ሰዎች የህፃናት ቅጣትና ጥቃት በህፃናት ላይ ዘላቂ ጉዳት የሚያስከትል አይመስላቸውም። በዚህ የተነሳ በህፃናት ላይ የሚደርሰውን ጥቃት በትኩረት አይመለከቱትም። እንዲያውም ቤተሰቦች ህፃናት በስርአት እንዲያደጉ በየጊዜው አካላዊ ቅጣት እንደሚያስፈልጋቸው ያምናሉ። ይህም በህፃናት ላይ የሚደርሰው ተገቢ ያልሆነ አያያዝና ጥቃት እንዲቀጥል ያደርጋል። በተደጋጋሚ ተገቢ ያልሆነ አያያዝና ጥቃት የደረሰባቸው ህፃናት በአእምሮአዊና በማህበራዊ እድገታቸው ወደ ኋላ ይቀራሉ። እንዲያውም ህፃናት በዚህ አያያዝ ያደጉ ከፍተኛ የጠባይ ችግር ያዳብራሉ። በተደጋጋሚ የሚደበደቡና አካላዊ ቅጣት የሚደርስባቸው ህፃናት ሲያደጉ በጣም አይናፋር ወይም ቁጡና ጡብ አጫሪ ይሆናሉ። ህፃናት በዚህ ሁኔታ የሚያዳብሩት ተገቢ ያልሆነ ጠባይ ለቤተሰባቸው ከፍተኛ ተግዳሮት ይሆናል።

11. ከባድ አካላዊ ወይንም የጠባይ ችግር ያለባቸውና ችግራቸው ያልተፈታላቸው ህፃናት መኖር

አወያይ

ከባድ አካላዊ ወይንም የጠባይ ችግር ያለባቸውና ችግራቸው ያልተፈታላቸው ህፃናት ልዩ ድጋፍ ይፈልጋሉ። ልዩ ፍላጎት ያላቸው ህፃናት ደግሞ ልዩ እንክብካቤ ይፈልጋሉ። ይሁን እንጂ ብዙ ወላጆች ይህንን ችግር አይረዱም። ከባድ የአካል ጉዳት፣ ከባድ የጤና ችግር ወይንም አስቸጋሪ ጠባይ ያለባቸው ህፃናት ልዩ ፍላጎት ናቸው። ለምሳሌ ያህልም፣ የሚጥል በሽታ፣ ኤች. አይ. ቪ./ኤድስ፣ አይነ ስውርነት፣ የአእምሮ እድገት፣ መስማት ያለመቻል፣ የአእምሮ እድገት ወስንነትና የአካል ጉዳትን መጥቀስ ይቻላል።

የሚጥል በሽታ በድንገት የሚከሰት ህመም ነው። ነገር ግን በአብዛኛው ህክምና ሙሉ በሙሉ መቆጣጠር ይቻላል። በመሆኑም በተለምዶ ተያይዘው የሚነገሩ የተሳሳቱ መረጃዎችን መዋጋት ያስፈልጋል።

ልዩ ፍላጎት ላላቸው ህፃናት ተገቢ እንክብካቤ መስጠት ለወላጆች አስቸጋሪ ሊሆን ይችላል። ወላጆች በየአለቱ በርካታ ጥያቄዎች ያጋጥማቸዋል። ለጥያቄዎቹም ምላሽ መፈለግ ተስፋ ሊያስቆርጣቸው ይችላል። ስለዚህም ወላጆች ህዘንና ብስጭት ያጋጥማቸዋል። ል ፍላጎት ላቸው ህፃናት ወላጆች ጊዜያቸውን ከልጆቻቸው ጋር ስለሚያሳልፉ ለማህበራዊ ህይወታቸው፣ ለራሳቸው፣ ለሎች የቤተሰብ አባላትን በበቂ ሁኔታ ለመከታተልም ጊዜ አይኖራቸውም። ይህም በቤተሰብ ውስጥ ለሚኖሩ ሌሎች ህፃናት ቸልተኝነት ሊመስልና ለቤተሰብ ግጭት መንስኤ ሊሆን ይችላል። እንዲያውም ጊዜ በተፈጥሮና ከጊዜ በኋላ በሚፈጠር የሚታመሙ ልጆች ከባድ ጫና በወላጆች ላይ ስለሚፈጥሩባቸው ወላጆች ልጆቹን ሊጠሉና ችላ ሊሏቸው ይችላሉ። በዚህም የተበሳጩ ወላጆች በልጆች ላይ የተለያዩ አደጋዎች ሊያስከትሉ ይችላሉ። እንዲያውም ወላጆች በጣም በመበሳጨት ልጆቻቸውን ወደ ጎዳና አውጥተው ሊጥሏቸው ይችላሉ፣ ወይንም ልጆቻቸው ለወላጆች ወደ ጎዳና ለመውጣት ምክንያት ሊሆኑ ይችላሉ።

12. በሀገራችን የወላጆች ትምህርትና ድጋፍ መርህ ግብር ያለመኖር

አወያይ

አንዳንድ ችግሮች የወላጆች አቅም ከሚችለው በላይ ይሆናሉ። ብዙ ኢትዮጵያውያን ወላጆች ያልተማሩና በዝቅተኛ የኑሮ ደረጃ ላይ የሚገኙ በመሆናቸው የእውቀትና የክህሎት ክፍተት አለባቸው። ይህም ማለት ለልጆቻቸው ጥሩ የሆነውን ነገር አያውቁም ማለት ግን አይደለም። ለልጆች የሚሆነውን ጠቃሚ ነገር ቢያውቁ እንኳ የህፃናቱን እድገትና ደህንነት ለማፋጠን ማድረግ የሚገባቸውን ጠቃሚ ነገር ለማከናወን ክህሎት የላቸውም። በዚህ አጋጣሚ በህፃናት ላይ የሚሰሩ መንግስታዊና መንግስታዊ ያልሆኑ ተቋማት ወላጆች ወደ ሚፈለገው የክህሎት ደረጃ እንዲሁም ሊደርሱበት ወደሚገባው አጥጋቢ የትምህርት ደረጃ እስከሚደርሱ ድረስ መደበኛ ስልጠናና ድጋፍ መስጠት ይገባቸዋል። በህፃናት ላይ የሚደርሱ ጥቃቶች መነሻዎች የህፃናት ሙብት አለማወቅ እና አለማክበር እንዲሁም ጎጂ ድርጊቶች የሚያስከትሉትን ጉዳት ያለማወቅ ነው። የወላጆች ትምህርት መርህ ግብር ያለመኖር፣ መርህ ግብር ቢኖርም እንኳ ብቃት ባላቸው ባለሙያዎች አለመመራቱ ወላጆች የሚጠበቅባቸውን ግዴታ እንዳይወጡ ከፍተኛ ተግዳሮት ነው።

የተግባር ልምምድ

አወያይ

1. ተሳታፊዎችን በሶስት ቡድን በመክፈል ለእያንዳንዱ ቡድን የተለያዩ አጫጭር ታሪኮችን የሚገልፁ ፅሁፎችን በማንብብ በታሪኩ ላይ ተወያይተዉ እዲመልሱ ማድረግ
2. ከተሳታፊዎች ለቡድኑ ፀሃፊ ሰዎችን በመምረጥ በሌሎች ተሳታፊዎች የሚሰጡ መጻፈሶችን እንዲዘገቡ ይነገራቸዉ።
3. የእያንዳንዱን ቡድን ውይይት የሚመራ ሰዉ ፀሃፊ እና የሚያቀርብ ሰዉ እንዲመርጡ መንገር
4. ተሳታፊዎች በቀረቡት ታሪኮች ላይ በማተኮር በውይይቱ ላይ ከፍተኛ ተሳትፎ እንዲያደርጉ እንዲሁም ለቀረቡት ጥያቄዎች መልስ እንዲሰጡ መንገር።

ታሪክ እንደ፡ የእመቤትና የጎፍታ ቤተሰብ

ወይዘሮ እመቤትና እቶ ጎፍታ ጠንካራ ገበሬዎች ናቸው። ወይዘሮ እመቤትና እቶ ጎፍታ ሁለት ልጆች አላቸው። የመጀመሪያዋ ልጅ ቢፍቱ ስትሆን እድሜዋ እምስት አመት ነው። ሁለተኛዋ ልጅ ፀሀይ ስትሆን እድሜዋ ሶስት አመት ነው። ወይዘሮ እመቤትና እቶ ጎፍታ የሚኖሩት ከከተማ ርቀው ነው። በአካባቢያቸው ከበቆሎ በተጨማሪ የሚመረተው ጥቅል ጎመንና ድንች ብቻ ነው። ስለዚህም የተለያዩ ጥራጥሬዎችንና እትክልቶችን ከገበያ ለማግኘት በእግራቸው ስድስት ሰዓት መጓዝ አለባቸው። የገበያው መንገድ ደግሞ ለመኪና አመቺ ባለመሆኑ የሚጓዙት በእግራቸው ነው። በዝናብ ወቅት ወንዞች ስለሚሞሉና ጎርፍ ስለሚከሰት ወደ ገበያ ለመሄድ ያስቸግራል። በዚህ የተነሳ በክረምት ወቅት ለሁለት ወራት ቤተሰባቸውን የሚመገቡት ከበቆሎ ዱቄት የተጋገረ ዳቦ በጥቅል ጎመን ወይንም በድንች በተሰራ ወጥ ነው።

ወይዘሮ እመቤትና እቶ ጎፍታ ቤተሰባቸውን የሚያስተዳድሩት በምርት ወቅት እህል ሸጠዉ በሚያገኙት ትንሽ ገንዘብ ነው። ወይዘሮ እመቤት ለቤተሰብ ምግብ ሲገዙ ገንዘብ እንዳያባክኑ ከፍተኛ ጥንቃቄ ያደርጋሉ። ወይዘሮ እመቤት የሚያገኙትን ጥቂት ገንዘብ ዉድ ወጋ ያላቸው ስጋና እንቁላል ከመግዛል ይልቅ ሁሉም የቤተሰብ አባላት የሚመገቡትን በርካሽ ዋጋ ጥራጥሬ መግዛት ይመርጣሉ። ወይዘሮ እመቤት ስጋና እንቁላል መግዛት ከቀጣይ የምርት ዘመን በፊት ገንዘባቸውን እንዳይጨርስባቸው ይፈራሉ። ስለዚህም ለፋሲካና ለአዲስ ዓመት የበግና የዶሮ ስጋ ከተበላ በቂ እንደሆነ ያስባሉ። በማህበረሰብ ዉስጥ ያሉ ብዙ ወላጆችም በዚህ ሃሳብ ይስማማሉ።

እቶ ጎፍታ ልጆቻቸው እንደሉላቸውና እንዲያሳዩ የሚጠብቁት ስነምግባር እርሳቸው ባደጉበት ሁኔታና ስነ ምግባር ነው። ወላጆች በቤተሰብ ጉዳይ ላይ ሲወያዩ ለልጆቻቸው በፀጥታ እንቀመጡ ይነግሯቸዋል። ልጆች በአባታቸው የተሰጡ መመሪያዎችን ካላከበሩ በእርጭሜ ይገረፋሉ። በቤት ዉስጥ እንግዶች ካሉ ልጆች ከአዋቂዎች ፊት ገለል እንዲሉና ወደ ማዕድ ቤት እንዲገቡ ይነገራቸዋል። ልጆች በአባታቸው እንዲሰሩ የታዘዙትን ሁሉ መስራት ይጠበቅባቸዋል። ልጆች ለአባታቸው ምላሽ ከሰጡ ወይንም መጥፎ ስሜት ከተሰማቸው በአባታቸው ላይ ማማረር አይፈቀድላቸውም። እቶ ጎፍታ ልጆች በዚህ ሁኔታ ከተያዙ በጥ ሁኔታ እንደሚያደጉ ያምናሉ።

ታሪክ ሁለት፡የእሸቱ ወላጆች ተግዳሮት

እሸቱ የስድስት አመት ልጅ ነው። ከሶስት ዓመቱ ጀምሮ ለረዥም ጊዜ በሚጥል በሽታ ይሰቃያል። በተለምዶ ይህ በሽታ በክፉ መናፍስት የሚመጣ በሽታ እንደሆነ ይታመናል። የእሸቱ ወላጆች ወደ ተለያዩ የባህል መድሃኒት አዋቂዎች ዘንድ ቢወስዱትም በሽታው አሁንም አልቆመም። እሸቱ በተደጋጋሚ በመውደቁ ዘወትር ራሱና ፊቱ እንደቆሰለ ነው።

የእሸቱ ህመም አእምሮውንና ጠባዩን ክፉኛ ጎድቶታል። እድሜዉ እየጨመረ ሲመጣ ይህ በሽታ እንደሚበስ ይጠብቃል። እሸቱ በአእምሮዉ ዝቅተኛ እድገት የተነሳ ዘወትር የሚንከባከበዉ ሰዉ ይፈልጋል። እሸቱ ሲለብስ፣ ሲመገብና ሲፀዳዳ እንዲሁም በአካባቢዉ ሲንቀሳቀስ የሚመለከተዉ ሰዉ ይፈልጋል። ወላጆቹ ዘወትር እሸቱ የሚያደርገዉን ነገር በንቃት መከታተል፣ ራሱን፣ ሌሎችን ወይንም ንብረት እንዳይጎዳ መከታተል አለባቸው።

የእሸቱ አባት በየዕለቱ ወደ ስራ ሲሄዱ እሸቱን የመንከባከብ ዋና ሃላፊነት የእናቱ ነው። የእሸቱ እናት ስራ ሲበዛባቸው እስኪጨርሱ ድረስ በመኝታ ቤታቸው አስገብተዉ ይቆያሉ።

ወላጆቹ እሸቱን ምንም ነገር እንደማያዉቅ በማሰብ ከእርሱ ጋር መጫወት አይፈልጉም። ከእሸቱ ጋር መሄድ ስለሚያፍሩ እንደም ቀን ለሽርሽር ወይንም ወደ ተለያዩ ስፍራዎች ወስደዉት አያዉቁም።

ኅረቤቶች ደግሞ ለጆቻቸው ከእሸቱ ጋር ሲጫወቱ ህመሙ እንዳይጋባባቸው ይፈራሉ። ስለዚህም ልጆቻቸው ወደ እነእሸቱ ቤት እንዳይሄዱ ይከለክሏቸዋል። እርሱም ወደቤታቸው አካባቢ እንዲመጣ አይፈቅዱለትም። በዚህ የተነሳ የእሸቱ ቤተሰቦች ከኅረቤት ተገልገዋል።

አወያይ

ተሳታፊዎች የቀረቡትን ሁለት ታሪኮችን ካነበቡ በኋላ እያንዳንዱ ቡድን የሚከተሉትን ጥያቄዎች እንዲመልሱ ይንገሯቸው

1. ከቡድኑ ዉይይጥ በኋላ የእያንዳንዱ ቡድን አቅራቢ እንዲሆኑ የተወረቱ አባላት ተወካዮች በሶስት ደቂቃ ዉስጥ የዉይይታቸውን ጭብጥ እንዲያቀርቡ ማድረግ።
2. በገለፃዉ ዉስጥ በጣም የተሳሳቱ ነገሮች ከቀረቡ በዉይይት ጊዜ ገንቢ በሆነ አቀራረብ ትክክለኛዉን መረጃ መስጠት
3. የቡድን አባላቱ ባቀረቡት ላይ ሁለት ተሳታፊዎች አስቴየት እንዲሰጡ ወይንም ጥያቄ እንዲያቀርቡ ማበረታታት።

ለዉይይቱ ተሳታፊዎች የሚቀርቡ ጥያቄዎች

1. በገጠመኙ ዉስጥ የቀረቡት ወላጆች ያጋጠማቸውን ተግዳሮቶች ዘርዝሩ።
2. በገጠመኙ ዉስጥ የቀረቡ ልጆችን እይነት የሚያሳድጉ የምታዉቋቸው ወላጆች አሉን የእነርሱ ህይወት ከዚህ የተለየ ነዉ

አወያይ

ፍተሻ (ክለሳ)፡ (አምስት ደቂቃ)

ለፍተሻ የሚቀርቡ ጥያቄዎች በአለቱ ምን ያህል እንደተማሩ ለመገምገም የሚቀርቡ እንጂ ፈተና ያለመሆኑ ለወላጆች ሊገለፅላቸው ይገባል። ስለዚህም ተሳታፊዎች የሚከተለውን ጥያቄ በተመለከተ ሀሳባቸውን በፈቃደኝነት እንዲገልፁ ማበረታታት። የሚሰጡትን መልሶች በሰሌዳ ላይ በመጻፍ ከቁልፍ መልዕክቶች ጋር እያነፃፀሩ ይንገሩዋቸው።

- ወላጆች በልጆች አስተዳደግ የሚያጋጥማቸውን ችግር መለየቱ በቤተሰብ ዉስጡ ለወላጆችና ለህፃናት የሚሰጠዉ ጠቀሜታ ምንድን ነዉ

ቁልፍ መልእክቶች (አምስት ደቂቃ)

ከውይይቱ በኋላ ወላጆች በልጆች አስተዳደግ የሚያጋጥሟቸውን አበይት ተግዳሮቶች በማንሳት ለአመያይ በቀረበው ማስታወሻ መሰረት ቁልፍ መልእክቶች ላይ ማተኮር ይገባል።

- ወላች ወይንም ሞግዚቶች ልጆቻቸውን በሚፈልጉት መንገድ ማሳደግ ካልቻሉ የችግሩን መንስኤ መፈለግ ይገባቸዋል።

- ደህነት ልጆችን በመረጋገጥ ምንጭ ለማሳደግ ከፍተኛ ተግዳሮት ነው። ስለዚህም ወላጆች በተለያዩ ገቢ ማስገኛ ስራዎች በመሰማራት የቤተሰቡን ደህንነትና ምችት መጠበቅ ይኖርባቸዋል።
- ልጆች ከተወለዱ ጊዜ ጀምሮ የሚታይ የመበሰጫት ወይም የማልቀስ ችግር የተለመደና ሊፈታ የሚችል ነው።
- አዲስ የተወለዱና ትንንሽ ልጆችን ለብቻ ማሳደግ አድካሚና ግራ የሚጋባ ሊሆን ይችላል። በዚህ የተነሳ እናቶች ዘወትር ሃሳብ ግጭት ሊያጋጥማቸው ይችላል።
- በራሳቸው መንገድ ልጆቻቸውን የሚያሳድጉ እናቶችና አባቶች በሚጠብቁት መንገድ ለማሳደግ በቂ ጊዜ አይኖራቸውም። በዚህ የተነሳ አባቶች ችግሩን ላይረዱትና ሊናደዱ ይችላሉ። ይህም ለእናቶች ተግዳሮት ይፈጥራል።

የአወያይ ማስታወሻ

- ለወይይቱ በሚያደርጉት ዝግጁነት ወይም በወይይት ሂደት ውስጥ ነጥረው የወጡና በዚህ ምዕራፍ ውስጥ ሊካተቱ ወይም በድጋሚ ሊጤኑ የሚገቡ ፍሬ ሀሳቦችን ማስታወሻያ ይያዙ። እነዚህ ፍሬ ሀሳቦች ይህንን ሰነድ ወደፊት የበለጠ ለማዳበር ይረዳሉ።

ክፍል ሁለት፡ ወላጆች በልጆች አስተዳደግ የሚያጋጥማቸውን ችግር እንዴት መወጣት ይችላሉ

የተመደበው ጊዜ፡ ስልሳ ደቂቃ

አወያይ

ተሳታፊዎችን ለማነቃቃት ወላጆች በልጆች አስተዳደግ የሚያጋጥማቸውን ተግዳሮቶች እንዴት መወጣት ይችላሉ? ብለው ይጠይቁቸው እና ሁለት ተሳታፊዎች ብቻ መልስ እንዲሰጡ በመፍቀድ ምላሻቸውን በሰሌዳ ላይ ይፃፉ በሚከተለው መልክ ያበራረሳቸው።

ወላጆች በልጆች አስተዳደግ የሚያጋጥሟቸውን ተግዳሮቶች ለመወጣት የሚያስችሏቸው ዘዴዎች

1. ዝቅወተኛ የቤተሰብ ገቢ የሚያስከትለውን ተግዳሮት መቋቋም

ለምሳሌ

- የትርፍ ሰዓት ስራ በመስራት
- በጥቃቅንና እነስተኛ ተቋማት በመደራጀት
- የከተማ ግብርና ላይ በመሳተፍ
- በእርሻ የተሰማሩ ቤተሰቦች ምርጥ ዘርና ማዳበሪያ በመጠቀም

አወያይ

ወላጆች ገቢያቸውን በማሻሻልና ተጨማሪ ገንዘብ በመጠቀም ፍላጎታቸውን ማሳካት ይችላሉ። ገቢን ለማሻሻል የሚረዱ እንዳንድ ዘዴዎችን እንመልከት።

- ብዙ ወላጆች የትርፍ ሰነድ ስራ ይሰራሉ። በአካባቢያችሁ የዘወትር ስራቸውን ከምትሰሩበት ጊዜ ውጪ በትርፍ ሰነድ ሊያሰሩችሁ የሚችሉ ተቋማትን በመፈለግ የትርፍ ሰነድ ስራ በመስራት ገቢያቸውን ማሻሻል ይችላሉ።
- ወላጆች በጥቃቅንና እነስተኛ ተቋማት ተደራጅተው ገንዘብ ማግኘት ይችላሉ። እናቶች በጥቃቅንና እነስተኛ ተቋማት ተደራጅተው እንጀራ ጋግሮ በመሸጥ፣ ቆሎ አዘጋጅቶ በመሸጥ ገቢ እንደሚያገኙ ይታወቃል።
- በብዙ የሀገራችን ክፍሎች የከተማ ግብርና ተጨማሪ የገቢ ምንጭ በመሆን ያገለግላል። ወላጆች በቤታቸው ባላቸው ስፍራ ዶሮ ወይም የቀንድ ኩባት በማርባትና ምርታቸውን በመሸጥ ተጨማሪ ገቢ ማግኘት ይችላሉ። የግብርና ባለሙያዎችም ስራውን እንዴት መጀመር እንደሚቻል ምክር መጠየቅ ያቻላል።
- በገጠር አካባቢ የሚኖሩ ቤተሰቦች ደግሞ ገቢያቸውን ለማሻሻል ምርጥ ዘርፍ ማዳበሪያ መጠቀም ይችላሉ። ይህ የምርት መጨመር የቤተሰብን ገቢ መጠን ስለሚያሳድግ የህፃናትንና የአጠቃላይ የቤተሰብ አባላትን ፍላጎት ለማሟላት ያስችላል። በተጨማሪም አመቱን ሙሉ አትክልት ማምረት ይቻል ዘንድ ለቤተሰብና ለማህበረሰቡ የጉድጓድ ውሃ መቆራር ወይም የዝናብ ውሃ ማጠራቀም ይቻላል። ይህም አመቱን ሙሉ አትክልት በማምረትና በመሸጥ ገቢን ለማሳደግ ይጠቅማል።

2. በአካባቢው የሚገኘውን የተፈጥሮ ሀብት ውስንነት መቋቋም

ወላጆች ይህንን በተመለከተ የአካባቢያቸውን አስተዳደር፣ የግብርናና የጤና ባለሙያዎችን እንዲሁም መምህራንን በማነጋገር ምክር ማግኘት ይችላሉ።

አወያይ

ወላጆች በአካባቢያቸው የተለያዩ ምርት ማምረት የሚሰጠውን ጠቀሜታ መገንዘብ ይገባቸዋል። የሰብል እህል ምርቶችን ብቻ የማምረት ልምድ መለወጥ አለበት። ወላጆች አትክልትና ፍራፍሬ እንዴት ማሳደግ እንደሚቻል መሰልጠን አለባቸው። ወላጆች ይህን በተመለከተ የአካባቢያቸውን አስተዳደር፣ የግብርናና የጤና ባለሙያዎችን እንዲሁም መምህራንን በማነጋገር ምክር ማግኘት ይችላሉ። ይህ ደግሞ ወላጆች ልጆቻቸውን ገበያ ላይ ያልተገላሉ ከማሳቸው ላይ የተሰበሰቡ አዲስ አትክልቶችን ለመመገብ ያስችላቸዋል። የዶሮ እርባታ በአግባቡ ከተያዘ በበርካታ

የእውቀት ማነስ ተግዳሮትን መቋቋም

3. የእውቀት ማነስ ተግዳሮትን ለመቋቋም እውቀትን ማሻሻል

እወያይ

ወላጆች በሚከተሉት መንገዶች ስለልጆች ጤና፣ እመጋገብ፣ ጠባይ፣ ደህንነትና ጥበቃ ያላቸውን እውቀት ማሻሻል ይችላሉ። ለምሳሌ ያህልም፡-

- በአቅራቢያቸው በሚገኙ የጤና ተቋማት በመገኘት ወይም በጤና ኤክስቴንሽን ሰራተኞች ቤት ለቤት የሚሰጠውን የጤና ትምህርት በትኩረት በመከታተል
- ከጤና ባለሙያዎች ጋር በመወያየት ስለ ልጆች እመጋገብ መማር
- በጎረቤት ከሚገኙ ሌሎች ወላጆች ጋር በመወያየት የልምድ ልውውጥ ማድረግ ጠቃሚ ነው። ለምሳሌ እድርና እቁብ በመሳሰሉት በማህበራዊ ስብሰባዎች የተለያዩ ጉዳዮችንና ተግዳሮቶችን በማንሳት መወያየት ይቻላል። በውይይቱ ላይ ከአንዳንድ ወላጆች ጠቃሚ ሀሳቦች ሊነሱ ይችላሉ።
- አጋጣሚዎች ሲመቻቹ የህፃናት ትምህርትን፣ እመጋገብን፣ ደህንነትንና ጥበቃን በተመለከተ በሬድዮ እና በቴሌቪዥን የሚተላለፉ የጤና ዝግጅት መልእክቶችን ማድመጥ መመልከት ተገቢ ነው።

4. የጊዜ እጥረት ተግዳሮትን መቋቋም

እወያይ

ከልጆች ጋር ጊዜ ለማሳለፍ የሚፈልጉ፡-

ወላጆች ከልጆች ጋር ለመነጋገር የመመገቢያ ጊዜያትን መጠቀም ይችላሉ። በየእለቱ በቁርስና በእራት ሰአት ከልጆች ጋር ለመመገብ መርሀ ግብር ያዘጋጁ።

በየእለቱ ከልጆቻችሁ ጋር የምትወያዩበት ጊዜ መኖሩን አረጋግጡ። ይህ ጊዜ የልጆቻችሁን ንፅህናና ስሜት ለማየት እድል ይሰጣችኋል። ይህንን ጊዜ ልጆቻችሁን በማስጠንቀቂያ ለማስፈራራት አይጠቀሙበት። ይልቁንም ጊዜውን ለልጆቻችሁ ፍቅር የምትሰጡበትና መልካም ቃላት የምትናገሩበት መልካም ጊዜ ሊሆን ይገባል። ይህም ልጆች ፍቅር እንዲሰማቸው በራሳቸው የመተማመን መንፈስ እንዲያዳቡ ይጠቅማል። በሌላ በኩል ልጆቻችሁ ስለ ምኞታቸውና ችግሮቻቸው ነፃ ሆነው እንዲያነጋገሯችሁ ያበረታታል።

በተጨማሪም ወላጆች ከልጆቻቸው ጋር ሊጫወቱ ይገባል። ከልጆች ጋር መጫወት አሳፋሪ አይደለም። በተቃራኒ ወላጆች ልጆችን ብዙ ማስተማር እንዲሁም ከልጆች ብዙ መማር ይችላሉ። ልጆች ከወላጆች ጋር በጓደኝነት መንፈስ የሚጫወቱና የሚተያዩ ከሆነ የትልቅነት ስሜት ይሰማቸዋል። ልጆች ለወላጆቻቸው ክህሎታቸውን ማሳየት ይወዳሉ። ወላጆችም ልጆቻቸው ምን ያህል ፈጣሪ እንደሆኑ በማየትና በጫዋታ ወቅት

5. በልጆች አስተዳደግ የባህላዊ ወይንም ልማዳዊ ድርጊቶችን ተግዳሮቶች መቋቋም

አወያይ

የእናቶች ጡት በቂ ወተት መስጠት ካላቆመ በስተቀር እስከ ስድስት ወር አዲስ ለተወለዱና ትናንሽ ህፃናት ተጨማሪ ምግብ እያስፈልጋቸውም። ቡናና ጫት፣ ጠላና አረቄ የመሳሰሉት አልኮሆል መጠጦች በሁሉም የእድሜ ደረጃ ላይ ለሚገኙ ህፃናት አደጋኛ ናቸው። ስለዚህም ወላጆች ለልጆች ይህንን ከመስጠት መቆጠብ አለባቸው።

ወላጆች በማህበረሰቡ ውስጥ ሴቶች ህፃናት ወደ ትምህርት ቤት እንዳይሄዱ የሚከለክሉ ልማዳዊ ድርጊቶች በቤተሰብ ውስጥ አለመኖሩን ሊያረጋግጡ ይገባል። ህፃናትን ማስተማር በአጠቃላይ የእናቶችን ጤና ለማሻሻል ይረዳል። የተማረች ሴት ስታድግ ለህፃናት ተገቢ እንክብካቤ ማድረግ ትችላለች። የተማረች ሴት በእርግዝና ጊዜ ለፅንሱ የቅድመ ወሊድ፣ በወሊድ ጊዜና ድህረ ወሊድ ተገቢውን የህክምና ክትትል ታደርጋለች።

ባሎች ሚስቶቻቸውና ሴት ልጆቻቸው መማራቸውን ማረጋገጥ አለባቸው። ይህም እርግዝናን በእቅድ ለመምራት ያስችላል። በተጨማሪም አዲስ ለሚወለዱ ህፃናት ኤች.አይ.ቪ እና ሌሎች በሽታዎች እንዳይተላለፉ፣ መልካም ጤንነትና የንፅህና ተግባራት በቤተሰብና በማህበረሰብ ውስጥ እንዲስፋፋ ያደርጋል። በአጠቃላይ ትምህርት ማህበራዊና ባህላዊ ተፅእኖ የደረሰባቸውን ሴቶች ህይወት ለማሻሻል ይጠቅማል። ስለዚህም ወላጆች ሴቶች ልጆችን ማስተማር የህፃናትንና የአጠቃላይ ቤተሰቡን ጤና ለማሻሻል ይጠቅማል።

6. በቂ ወይንም ተገቢ ያልሆነ የህፃናት እመጋገብን እንዲሁም ማህበረሰቡ በህፃናት ላይ ስለሚደርሱ ጥቃቶች ያለውን ዝቅተኛ የግንዛቤ ተግዳሮቶች መቆቋም

አወያይ

ወላጆች ስለ ህፃናት ጤናና እመጋገብ ያላቸውን እውቀት ለማሻሻል የሚያደርጉት ጥረት የዘወትር ተግባራቸው ሊያደርጉት ይገባል። እያንዳንዱ ወላጅ ስለ ህፃናት ጤናማ እመጋገብ፣ አካላዊ እድገትና የጠባይ ለውጥ እንዲሁም የህፃናት ደህንነትና ጥበቃ ያለው እውቀት መሻሻል ለአጠቃላይ ማህበረሰቡ በጣም አስፈላጊ ነው።

ወላጆች ይህንን መረጃ ለጤና ባለሙያዎች ጊዜ በመስጠት በቀላሉ ማግኘት ይችላሉ። ወላጆች ተገቢውን መረጃ ካገኙ የማይጠቅመውን ልምድ በመተው በጠቃሚ እውቀት ሊተኩት ይችላሉ። ስለዚህም ሁሉም ወላጆች የጤና ባለሙያዎችን፣ የግብርና ባለሙያዎችንና መምህራንን የሚያገኙበት ጊዜ ሊኖራቸው ይገባል። ይህም ማህበረሰቡ ስለ ህፃናት እመጋገብ የሚኖረውን ዝቅተኛ እመለካከት ለመለወጥ ይጠቅማል።

ወላጆች ከጤና ባለሙያዎች፣ ከግብርና ባለሙያዎችና ከመምህራን ጋር የሚያደርጉት ውይይት ስለ ጤናማ የልጆች አስተዳደግ እውቀት ማግኘት ይችላሉ። ይህም በህፃናት ላይ ሊከሰቱ የሚችሉ ጥቃቶችንና ቸልተኝነትን ለመቀነስ ያስችላል። ህፃናት እንዴት ማደግ እንዳለባቸው የተገነዘቡ ወላጆች ህፃናት እምቅ ችሎታቸውን የሚያሳድጉበት አካባቢ መፍጠር ይችላሉ። በተጨማሪም በህፃናት ላይ የሚደርሱ ጥቃቶችንና ቸልታዎችን እንዴት መለየትና መጠቆም እንደሚቻል ይማራሉ። ይህ በተራው ደግሞ ጤናማ የቤተሰብ ግንኙነትን ያዳብራል።

7. ዝቅተኛ የጤና አጠባበቅ ተግዳሮትን መቋቋም

አወያይ

ወላጆች በአቅራቢያቸው ከሚገኙ የጤና ተቋማት የቤተሰብ ምጣኔ አገልግሎት ማግኘት ያስፈልጋቸዋል። ውጤታማ የቤተሰብ ምጣኔ የእናቶችንና የጤቅላ ህፃናትን ጤና ለማሻሻል ወሳኝ ሚና ይጫወታል። የጤና ተቋማትን መጠቀም ጤናማ ያልሆነ ውርጃን ለማስወገድ፣ የተወሰነ ለርግዝናንና ውልደት ችግሮችን ለመቀነስ፣ አራርቆ መውለድን ለመተግበር፣ የእናቶችና የህፃናትን የሞት መጠን ለመቀነስና ለመሰብሰብ ይጠቅማል። የቤተሰብ ምጣኔ ለግለሰብና ለህብረተሰብ ማህበራዊና ምጣኔ ሀብታዊ እድገት መሻሻል አስተዋፅኦ ያደርጋል።

ስለዚህም ጤና ተቋማትን መጠቀም ለጤናማ እርግዝናና ለህፃናት ጤና ምቹ መሆኑን ለወላጆች መንገር ይገባል። የጤና አገልግሎት ለማግኘት የገንዘብ ችግር ያለባቸው ወላጆች በአካባቢያቸው ከሚገኙ አስተዳደር የነፃ ህክምና ደብዳቤ በማፍከር ከመንግስታዊ የጤና ተቋማት የህክምና አገልግሎት ማግኘት ይችላሉ።

8. የእናቶችን አካላዊ ድካም ተግዳሮት መቋቋም በእናቶችና በህፃናት ጤና የወንዶችን ተሳትፎ ማሳደግ

አወያይ

ልጆች በወላጆች ጥምረት እንደሚወለዱ በአስተዳደራቸውም ወላጆች ሊተባበሩ ይገባል። ይሁን እንጂ እውነታው የሚያሳየው በቤት ውስጥ በልጆች አስተዳደግ ከፍተኛውን ሽክም የሚሸከሙት እናቶች ብቻ ናቸው። በሀገራችን በጤና፣ በትምህርትና በምጣኔ ሀብት ዘርፎች ላይ ከፍተኛ የስርዓተ ሥነ ስራ መዛባት ይታያል። ምንም እንኳን በሁሉም ዘርፎች የሴቶች ተሳትፎ ቢበረታታም ህብረተሰቡ ሴቶች አብዛኛውን የቤት ውስጥ ስራ እንዲሸፍኑ የመጠበቅ አመለካከት ይጠበቃል። ይህ ጫና ደግሞ እናቶች እንዲደክሙና በጫና መደራረብ እንዲታመሙ ያደርጋቸዋል።

ሴቶች ያለ ወንዶች ትብብርና ተሳትፎ የስርዓተ ሥነ ስራ እኩልነት፣ የወሰባዊና የስነ ተዋልዶ ጤና ማረጋገጥ አይችሉም። የወንዶች በእናቶችና በህፃናት ጤና መሳተፍ በከፍተኛ ሁኔታ የእናቶችን ድካም ለመቀነስ እንዲሁም የአጠቃላይ የቤተሰቡን ህይወት ለማሻሻል ይጠቅማል።

9. የወላጆችን ስሜታዊና የጠባይ ችግሮች መቋቋም

አወያይ

እናቶች ከወሊድ በኋላ ከመካከለኛ እስከ ከፍተኛ ደረጃ የሚታይ የሀዘን፣ የብስጭትና የጭንቀት ስሜት ሊያጋጥማቸው ይችላል። የመጀመሪያ ልጃቸውን ከወለዱበት ጊዜ ጀምሮ በመካከለኛ ደረጃ የሚከሰተው ችግር በብዙ እናቶች ላይ ይታያል። አንዳንድ ጊዜ እናቶች ሙሉ በሙሉ ሊቆጣጠሩት በማይችሉበት እንዲሁም ልጆቻቸውን መንከባከብ እስኪያቅታቸው ድረስ ችግሩ ጎልቶ ይታያል። እናቶች ከሁለት ሳምንት በላይ ይህ አይነት ምልክት ከታየባቸው ከጤና ጣቢያ ወይንም ሆስፒታል ህክምና ማግኘት አለባቸው። እባቶችም በእናቶች ላይ የሚታዩ ስሜታዊ ችግሮች በስራቸው ላይ ተፅእኖ የሚያሳድሩ መሆናቸውን መገንዘብ አለባቸው። ስለዚህም እባቶች ለእናቶች ከፍተኛ ድጋፍ ሊሰጧቸው ይገባል።

አንዳንድ ወላጆች እስቸጋሪ ስብእና ሊኖራቸው ይችላል። ይህም ቤተሰቡ ህፃናትን በተገቢ መንገድ ለመምራት እንቅፋት ይሆናል። የእባቶች ቁርጠኝነት ማነስ፣ ለመሳተፍ ፈቃደኛ ያለ መሆን፣ ብኩንነት፣ ጠጪነት ወይንም ቁማርተኝነት የቤተሰቡን ህይወት ያናጋል። ይህ ጠባይ ወደ ፍቺ ሊያመራና በህፃናት ህይወት ላይ ጉዳት ሊያደርስ ይችላል። ወላጆች ይህንን ጠባያቸውን በቤተሰብ ውይይት ማስተካከል ካልቻሉ ችግሩን ወደ ዘመድ፣ ጎረቤት፣ የሃይማኖት እባቶችና ወደ ህግ መውሰድ የተለመደ ነው። ይህ ሁሉ ተደርጎ ለችግሩ መፍትሄ ካልተገኘለት ቤተሰብ ከስነ ልቦና ባለሙያዎች እርዳታ ለማግኘት መሞከር አለበት።

10. ያለ ትዳር ጓደኛ ልጆችን ለብቻ የማሳደግ ተግዳሮቶችን መቋቋም

አወያይ

ያለ ትዳር ጓደኛ ልጆችን ለብቻቸው የሚያሳድጉ ወላጆች ከሌሎች በበለጠ ለልጆቻቸው በአካባቢያቸው የሚገኙ አገልግሎቶችን ድጋፍ ይፈልጋሉ። ስለዚህም ገቢያቸውን ለማሳደግና ትብብር ለማግኘት የተለያዩ ስልቶችን ይጠቀማሉ። በተጨማሪም በጤና ባለሙያዎች የሚሰጡ አገልግሎቶችን ይጠቀማሉ። ይህም ያለ ትዳር ጓደኛ ልጆችን ለብቻቸው ለሚያሳድጉ ወላጆች ጠቃሚ ነው።

በማህበረሰባችን ውስጥ በችግር ጊዜ የመረዳዳት መልካም ባህል ይታያል። ስለዚህም ወላጆች ለሚያጋጥማቸው ችግር ከቅርብ ወዳጆቻቸው ድጋፍ ለመጠየቅ ማፈር የለባቸውም።

ያለ ትዳር ጓደኛ ልጆችን ለብቻቸው የሚያሳድጉ ወላጆች ችግሮቻቸውን ከሀይማኖት መሪዎቻቸው ጋር ሊወያዩበት ይችላሉ። የሀይማኖት ተቋማት የህጻናትን ችግር በመረዳት ወላጆች እጩይታ የሚገኙበትን ተገልግሎት በማመቻቸት ለምዕመናን ድጋፍ ሊሰጡ ይችላሉ። ስለዚህም ወላጆች ፋታ እንዲያገኙ የቅርብ ወዳጆቻቸው ለእንድና ለሁለት ቀናት እንዲያገዟቸው መጠየቅ ይችላሉ። ወላጆች እረፍት ካገኙ ችግሩን ለመቋቋም ጠንካራ ይሆናሉ። ስለዚህም እረፍት ለወላጆች በጣም አስፈላጊ ነው።

11. ከባድ የጤና ችግሮች ያሉባቸውና ችግራቸው ያልተፈታላቸው ህጻናት ተግዳሮቶችን መቋቋም

አወያይ

ከጤና ባለሙያዎች ጋር በችግሮች ዙሪያ በመወያየት ስለሚያስፈልገው ህክምናና የጤና እንክብካቤ መማር ልጆች ሲያጠፉ ከመውቀስ ወይንም ከመስደብ ወይንም ከመርገም ይልቅ ፍቅርን በማሳየት ራሳቸውን መግዛት እንዲችሉ እና ስህተታቸውን ለማረም ፈቃደኛ እንዲሆኑ ማስተማር ተገቢ ነው።

12. ለልጆች የሌሎችን ድጋፍ መሻት

አወያይ

ልጆች ዘወትር የቤተሰብ ህይወት እስቸጋር ሆኖባቸው የሌሎችን ድጋፍ ካገኙ የተሻለ ስራ መስራት ይችላሉ። ድጋፍ የሚሰጧቸው አያቶቻቸው፣ የቤተሰብ ጓደኛ ወይንም መምህራን ሊሆኑ ይችላሉ። ልጆች ሲያድጉ ጓደኞቻቸው እንዳንድ ድጋፍ ሊሰጧቸው ይችላሉ። ወላጆችም ሙያዊ ድጋፍ ሊሰጡ ይችላሉ። ስለዚህም ልጆች ስለችግራቸው ከባለሙያዎች ጋር መወያየት ሊጠቅማቸው እንደሚችል ሊያውቁ ይገባል።

13. ስለ ህጻናት ቅጣትና ጥቃት በጎረቤቶች ዘንድ የሚታይ ዝቅተኛ ግንዛቤን መቋቋም

አወያይ

ወላጆች ልጆቻቸውን ለመምራት በሚቸገሩበት ወይንም ጎረቤቶች ወይንም ትምህርት ቤቶች በልጆች ላይ ስሜታዊ ወይንም አካላዊ ቅጣት በተደጋጋሚ ሲፈጸምባቸው ችግሩን ከጎረቤቶች ወይንም ከመምህራን ጋር በወዳጅነት ስሜት ሊወያዩበት ይገባል። ይህም ተደርጎ ችግሩ ከቀጠለ ወላጆች ጉዳዩን ወደ አካባቢያቸው የአስተዳደር አካል ወይንም ፖሊስ ወይንም የጤና ባለሙያዎች በመውሰድ ሊነጋገሩበት ይገባል። እነዚህ አካላት ማህበረሰቡን ወይንም መምህራንን ሊያስተምሩ ይችላሉ።

14. በኢትዮጵያ የወላጆች ትምህርት መርሃ ግብር ድጋፍ ያለ መኖር ተግዳሮትን መቋቋም

አወያይ

አንዳንድ ችግሮች ከወላጆች እቅም በላይ መሆናቸው ይታወቃል። ስለዚህ ወላጆች የአካባቢያቸውን አስተዳደር፤ ትምህርት ቤቶች፤ የጤናና የግብርና ጽህፈት ቤቶች የወላጆች ትምህርት እንዲሰጧቸው ወይንም መርሃ ግብሩን እንዲደግፉላቸው ጥያቄ ማቅረብና ግፊት ማድረግ ይችላሉ። የአካባቢው የአስተዳደር አካላትም በህጻናት ደህንነት ላይ የሚንቀሳቀሱ መንግስታዊ ወይንም መንግስታዊ ያልሆኑ ድርጅቶችን በማነጋገር የወላጆች ትምህርት የሚሰጥበትን ሁኔታ ማመቻቸት ይገባቸዋል።

ወላጅ ድጋፍ ከመፈለጋቸው ባሻገር በአካባቢያቸው ስለሚታዩ ተመሳሳይ ችግሮች እርስ በእርስ በመወያየት ሊረዱ ይችላሉ። የወላጆች ትምህርት ወላጆች ልምድ እንዲለዋወጡ፤ የሚገጥሟቸውን ችግር እንዴት መያዝና መፍታት እንዳለባቸው አዲስ ክህሎትና ሀሳብ እንዲማሩ ይረዳል።

ያለፈውን የውይይት መርሀ ግብር መከለስ (አምስት ደቂቃ)

ለዉይይቱ ተሳታፊዎች የሚቀርቡ ጥያቄዎች

ሶስት ተሳታፊዎች ያለፈው የውይይት ፍሬ ሀሳቦችን እንዲያስታውሱ መጠየቅ

1. ባለፈው የተወያየንባቸው ነገሮች ምን ምን ነበሩ?

2. ህፃናትን በማሳደግ ሂደት በቤትና በአካባቢያችሁ የሚያጋጥሟችሁን ችግሮች ለያችሁ? እንደችግሩ ክብደትስ በደረጃ እስቀመጣችሁ?
3. ተሞክሯችሁን ለጎረቤቶቻችሁና ለአካባቢያችሁ ማህበረሰብ አካፊላችሁ?

የተግባር ልምምድ

1. ተሳታፊዎች በሶስት ቡድን እንዲከፈሉ መንገር።
2. ለእያንዳንዱ ቡድን የተለያዩ አጫጭር ታሪኮችን የሚገልፁ ፅሁፎችን በማንበብ በገጠመኙ ላይ ተወያይተው እንመልሱ ማድረግ
3. ከተሳታፊዎች የወይይቱን ቃለ ጉባዔ የሚፅፉ ሰዎችን በማስመረጥ በሌሎች ተሳታፊዎች የሚሰጡ መልሶችን እንዘግቡ ይንገራቸዋል።
4. የእያንዳንዱን ቡድን ውይይት የሚመሩ ሰዎች ሊኖሩ እንደሚገባ መግለፅ። ከተሳታፊዎች መካከል የውይይቱን ጭብጥ የሚፅፉና ለሁሉም ተሳታፊዎች የሚያቀርቡ ሰዎችን በማስመረጥ በተሳታፊዎች የሚሰጡ መልሶችን እንዲመዘገቡ ማድረግ።
5. ተሳታፊዎች በቀረቡት ገጠመኞች ላይ በማተኮር በውይይቱ ላይ ከፍተኛ ተሳትፎ እንዲያደርጉ እንዲሁም ለቀረቡት ጥያቄዎች መልስ እንዲሰጡ ማበረታታት።

ታሪክ እንደ- የእመቤትና የጎፍታ ቤተሰብ ታሪክ

ወይዘሮ እመቤትና አቶ ጎፍታ ጠንካራ ገበሬዎች ናቸው። ወይዘሮ እመቤትና አቶ ጎፍታ ሁለት ልጆች አላቸው። የመጀመሪያዋ ልጅ ቢፍቱ ስትሆን እድሜዋ እምስት አመት ነው። ሁለተኛዋ ልጅ ፀሀይ ስትሆን እድሜዋ ሶስት አመት ነው። ወይዘሮ እመቤትና አቶ ጎፍታ የሚኖሩት ከከተማ ርቀው ነው። በአካባቢያቸው ከበቆሎ በተጨማሪ የሚመረተው ጥቅል ጎመንና ድንች ብቻ ነው። ስለዚህም የተለያዩ ጥራጥራዎችንና አትክልቶችን ከገበያ ለማግኘት በእግራቸው ስድስት ሰአት መጓዝ አለባቸው። የገበያው መንገድ ደግሞ ለመኪና አመቺ ባለመሆኑ የሚጓዙት በእግራቸው ነው። በዝናብ ወቅት ወንዞች ስለሚሞሉና ጎርፍ ስለሚከሰት ወደ ገበያ ለመሄድ ያስቸግራል። በዚህ የተነሳ በክረምት ወቅት ለሁለት ወራት ቤተሰባቸውን የሚመግቡት ከበቆሎ ዳቄት የተጋገረ ዳቦ በጥቅል ጎመን ወይም በድንች በተሰራ ወጥ ነው።

ወይዘሮ እመቤትና አቶ ጎፍታ በቀበሌያቸው በተካሄደው ስብሰባ ላይ ከተሳተፉ በኋላ ስራቸውን በማስፋፋት ገቢያቸውን ማሳደግ እንደሚችሉ መረጃ አግኝተዋል። ይህንንም ከብድርና ቁጠባ ማህበር ገንዘብ በመበደር መስራት እንደሚችሉ ተምረዋል። በየጊዜው በቀበሌያቸው በሚካሄደው ስብሰባ ላይ በመገኘትም የጤና ባለሙያዎች በሚሰጡት ትምህርት በመታገዝ የቤተሰባቸውን ጤና መንከባከብ ተምረዋል።

ወይዘሮ እመቤትና አቶ ጎፍታ በተበደሩት ገንዘብ ትንሽ ሱቅ ለመክፈት ወስነዋል። በሱቃቸውም ጩታ፣ ስኳር፣ ቡና፣ ሳሙናና ሌሎች የፍጆታ እቃዎችን ለመሸጥ አቅደዋል። ወይዘሮ እመቤት ከንግዱ በሚያገኙት ትርፍ ዶሮ ገዝተው ማርባት ይፈልጋሉ። ከዶሮ እርባታው የሚያገኙትን እንቁላል ለልጆቻቸው ምግብ እንዲሁም ዶሮዎችን ደግሞ ሸጠው ገንዘብ እንደሚያገኙ ያምናሉ። ቤተሰቡም በየጊዜው በጤና ባለሙያዎች የሚሰጠውን ትምህርት መከታተል ጀምሯል።

አቶ ጎፍታ ልጆችን መግረፍ ጥሩ ስነ ምግባር እንዲማሩ የማይጠቅም መሆኑን ከጤና ባለሙያዎች ተምረዋል። ከጤና ባለሙያዎች ጋር ባደረጉት ውይይትም ወላጆች በቤተሰብ ጉዳይ ላይ ሲወያዩ ልጆች እንዲሳተፉ መፍቀድና ማበረታታት እንዳለባቸው ተምረዋል።

ገጠመኝ ሁለት- የእሸቱ ቤተሰብ ታሪክ

ወይዘሮ ጫልቱና አቶ ሀይሉ እሸቱና ብርቁ የተባሉ ሁለት ልጆች አላቸው። እሸቱ የስድስት እመት ልጅ ሲሆን ብርቁ ደግሞ አራት እመቷ ነው። እሸቱ ከሶስት ዓመቱ ጀምሮ ለረዥም ጊዜ በሚጥል በሽታ ይሰቃያል። በተለምዶ ይህ በሽታ በክፉ መናፍስት ወይም በእርግጫን የሚመጣ በሽታ እንደሆነ ይታመናል። የእሸቱ ወላጆች ወደ ተለያዩ የባህል መድሃኒት አዋቂዎች ዘንድ ቢወስዱትም በሽታው አሁንም አልቆመም። እሸቱ በተደጋጋሚ በመውደቁ ዘወትር ራሱና ፊቱ እንደቆሰለ ነው።

የእሸቱ ወላጆች ከጎረቤቶቻቸው ጋር በጤና ባለሙያዎች የሚሰጠውን ትምህርት ለመከታተል ተሰብስበው ነበር። በውይይቱም ላይ ስለሚጥል በሽታ ምንነት ተነጋግረው ነበር። ወይዘሮ ጫልቱ ከዚህን ቀን ጀምሮ ከሰዎች ጋር መግባባት ጀምረዋል። ጎረቤቶቻቸውም ለቡና ይጠሯቸው ጀምረዋል። እርሳቸውም ወደ ጎረቤቶቻቸው ቤት ቡና ለመጠጣት ይሄዳሉ።

አንድ ቀን ወይዘሮ ጫልቱ ከጎረቤቶቻቸው ጋር ሲጫወቱ ስለ እሸቱ ሁኔታ አንስተው ይወያያሉ። ከጓደኞቻቸው አንዱ እሸቱን ወደ ሀኪም ቤት ቢወስዱት ሀኪሞች መድሃኒት እንደሚሰጡት ለወይዘሮ ጫልቱ ትነግራቸዋለች። ሌላዋ ጓደኛቸው ደግሞ ልጆቿ ስላደጉላት ወይዘሮ ጫልቱ ስራ ሲበዛባቸው እሸቱን እንደምትጠብቅላቸው ትነግራቸዋለች። ሌላኛዋ ጎረቤታቸው ደግሞ የእሸቱ በሽታ ሊደን የሚችለው በቅድሚያ የችግሩ መንስኤ የሆነውን ክፉ መንፈስ ለማራቅ ወደ ፀሎት ቤት መውሰድ እንደሚገባ ትነግራለች።

አወያይ

- የውይይቱ ተሳታፊዎች ከላይ የቀረቡትን ሶስት ታሪኮች ካነበቡ በኋላ እያንዳንዱ ቡድን ከታች ለተዘረዘሩት ጥያቄዎች መልስ ይስጧቸው።
- የእያንዳንዱን ቡድን አባላት ተወካዮች በአምስት ደቂቃ ውስጥ የውይይታቸውን ጭብጥ እንዲያቀርቡ ይደረግ።
- በገለጻው ውስጥ በጣም የተሳሳቱ ነገሮች ከቀረቡ ትክክለኛውን መረጃ ይሰጧቸው ዘንድ ተገቢ ነው።

ለውይይቱ ተሳታፊዎች የሚቀርቡ ጥያቄዎች

1. በታሪክ አንድ ውስጥ የቀረቡት ወላጆች ሊያሸንፏቸው የሚገቡ ተግዳሮቶች ምን ምንድን ናቸው።
2. በታሪክ ሁለት ውስጥ የቀረቡት የወይዘሮ ጫልቱ ሁለት ጎረቤቶች ባቀረቡት የተለያዩ የችግር መፍቻ መንገዶች መካከል ያለው ጥቅምና ጉዳት ምንድን ነው።
3. የወይዘሮ ጫልቱን ችግር ለመፍታት የምትጠቀሟቸው ሌሎች አማራጮች ምንድን ናቸው።
4. በታሪክ ሁለት ውስጥ የቀረቡት ወላጆች ሊያሸንፏቸው የሚገቡ ተግዳሮቶች ምን ምንድን ናቸው።

አወያይ

ፍተሻ (ክለሳ): (አምስት ደቂቃ)

ቁልፍ መልእክቶች (አምስት ደቂቃ)

አወያይ

እባክዎ ቁልፍ መልእክቶቹን ለተሳታፊዎች ያንብቡላቸው

- ልጄን በማሳደግ ሂደት የሚያጋጥሙ ችግሮችን ለመፍታት ከጎረቤቶችና ከቤተሰብ ጋር መወያየት ጠቃሚ ነው።
- በልጆች እስተዳደግ ግራ የመጋባት ስሜት የሚሰማችሁ ወይም እርግጠኝነት የሚጎድላችሁ ከሆነ ከጎረቤቶቻችሁ ወይም ከመምህራን ወይም በአካባቢያችሁ ከሚገኙ የጤና ባለሙያዎ ድጋፍ ለማግኘት ከመጠየቅ አለማመንታት።
- በልጆቻችሁ ላይ አንድ ችግር እንዳለ ከተሰማችሁ እስቀድማችሁ የባለሙያዎችን ድጋፍ ጠይቁ። ችግሮች እስቀድመው ከተለዩና ከታወቁ መፍትሄው በጣም ቀላል ነው።
- ወላጆች እርስ በእርሳቸው በመወያየት ከፍተኛ የጤና ችግር ያለባቸው ልጆችን ቤተሰቦች በመርዳት ጫናቸውን መጋራት ጠቃሚ ነው።
- ወላጆች ችግር ያለባቸው ልጆቻቸውን ለመንከባከብ የሚመድቡትን ጊዜ ለሌሎች የቤተሰብ አባላትና ለራሳቸው ከሚሰጡት ጊዜ ጋር ማመጣጠን ይገባቸዋል።
- ልጆችን በማሳደግ ሂደት የሚያጋጥሙ ችግሮችን ለመፍታት በምታደርጉት ጥረት ዘወትር ኩራት ሊሰማችሁና ራሳችሁን ልትንከባከቡ ይገባል።

